

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์ (Analytical Research) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบเจตคติของผู้ป่วยจิตเภทที่มีต่อการรักษาด้วยไฟฟ้า (ECT) ก่อนและหลังได้รับการรักษา และศึกษาถึงตัวแปรต่างๆที่จะส่งผลต่อเจตคติของผู้ป่วยจิตเภท ดังมีรายละเอียดการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ ผู้ป่วยจิตเภทที่จะได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้า ทั้ง 2 ชนิด ได้แก่ ผู้ป่วยจิตเภทที่จะได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้าชนิดไม่ดัดแปลง และผู้ป่วยจิตเภทที่จะได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้าชนิดดัดแปลง โดยมีวิธีคำนวณขนาดตัวอย่างดังนี้

ขนาดตัวอย่าง

$$\text{ใช้สูตร} \quad n = \frac{Z^2 \cdot p \cdot q}{d^2} \quad (87)$$

กำหนดให้ d คือ ความคลาดเคลื่อนของโอกาสที่ผู้ป่วยจะมีเจตคติต่อการรักษาด้วยไฟฟ้าในทางบวก เท่ากับ 10% ดังนั้น ค่า $d = .1 \times p$

p คือ อัตราของผู้ป่วยที่มีเจตคติทางบวกต่อการรักษาด้วยไฟฟ้า ซึ่งจากการศึกษาของฮิวจ์ และคณะ (1981)⁽⁸⁴⁾

ได้ค่า $p = .83$

Z คือ ค่า Z จากตาราง Z เมื่อ $\alpha = .05$ ดังนั้น $Z = 1.96$

ดังนั้น ได้ค่า n เท่ากับ 78.68 หรือได้ขนาดตัวอย่างประมาณ 79 คน

การสุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยในที่นี้ได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยจิตเภทของโรงพยาบาลศรีธัญญาซึ่งได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้าชนิดไม่ดัดแปลง และผู้ป่วยจิตเภทของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ซึ่งได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้าชนิดดัดแปลง ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มมี

ลักษณะเป็นกลางตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้ป่วยต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์คัดเข้า (Inclusion Criterias) และเกณฑ์คัดออกจากการศึกษา (Exclusion Criterias) ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือกเข้าศึกษา (Inclusion Criterias)

1. กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยโรคจิตเภท ซึ่งได้จาก
 - 1) ผู้ป่วยจิตเภทซึ่งเป็นผู้ป่วยของโรงพยาบาลศรีธัญญา ซึ่งได้รับการวินิจฉัยตามหลักเกณฑ์การวินิจฉัยโรคของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน ซึ่งได้จัดทำขึ้นเป็นครั้งที่ 4 (Diagnostic and Statistic - Manual of Mental Disorder, Fourth Edition : DSM - IV) และจะได้รับการศึกษาด้วยไฟฟ้าชนิดไม่ดัดแปลง (Unmodified Electroconvulsive Therapy)
 - 2) ผู้ป่วยจิตเภทซึ่งเป็นผู้ป่วยของแผนกจิตเวชศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งได้รับวินิจฉัยตามหลักเกณฑ์การวินิจฉัยโรคของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน ซึ่งได้จัดทำขึ้นเป็นครั้งที่ 4 (Diagnostic and Statistic - Manual of Mental Disorder, Fourth Edition : DSM-IV) และจะได้รับการศึกษาด้วยไฟฟ้าชนิดดัดแปลง (Modified Electroconvulsive Therapy)
2. ผู้ป่วยมีข้อบ่งชี้ในการรักษาด้วยไฟฟ้าจากจิตแพทย์
3. ผู้ป่วยมีอายุตั้งแต่ 15-45 ปี
4. ผู้ป่วยสามารถตอบคำถามได้เป็นอย่างดี
5. ผู้ป่วยยินยอมรับการรักษาด้วยไฟฟ้า
6. ผู้ป่วยไม่เคยได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้ามาก่อน หรือถ้าเคยได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้าครั้งล่าสุดต้องผ่านมานานไม่เกิน 6 เดือน เนื่องจากถ้านานกว่านี้ผู้ป่วยจะจำประสบการณ์ที่เคยได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้าไม่ได้ (recall bias)
7. เจตคติก่อนได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้า ของผู้ป่วยที่เคยได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้ามาก่อน เป็นเจตคติต่อการรักษาด้วยไฟฟ้าที่เคยได้รับมาครั้งล่าสุด

เกณฑ์การคัดออกจากการศึกษา (Exclusion Criterias)

1. ผู้ป่วยมีข้อบ่งห้ามในการรักษาด้วยไฟฟ้า
2. ผู้ป่วยมีข้อห้ามในการให้ยาสลบ (General Anaesthesia) ในผู้ป่วยกลุ่มที่ได้รับการรักษาชนิดดัดแปลง (Modified Electroconvulsive Therapy)
3. ผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงมาก พุดจาไม่รู้เรื่อง หุนหวก หรือ ตาบอด
4. ผู้ป่วยจำเหตุการณ์ที่เคยได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้ามาไม่ได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจาก The Treatment Attitude Questionnaire (TAQ) ของริชาร์ด ดี ไวเนอร์ และผู้ร่วมงาน (1987)⁽¹⁶⁾ และข้อมูลบางส่วนมาจากรายงานการวิจัย ของ Kerr และคณะ (1982)⁽¹⁴⁾ โดยปรึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน (ดูภาคผนวก ก.) เพื่อปรับปรุงให้เกิดความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ได้ค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ .895 (ภาคผนวก ค.) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ในผู้ป่วยจิตเวชในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และ โรงพยาบาลศรีธัญญา จำนวน 30 ราย โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์ของอัลฟา (Coefficient Alpha)⁽⁷⁸⁾ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .813 (ดูภาคผนวก ค.) แล้วจึงนำแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์นี้ไปใช้วัดเจตคติจริง

แบบสอบถามมีลักษณะการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi - structure interview) ประกอบไปด้วย ข้อมูลส่วนตัวของผู้ป่วย คำถามเกี่ยวกับเจตคติต่อการรักษาด้วยไฟฟ้า ความเต็มใจของผู้ป่วยและความพอใจของญาติในการรับการรักษาด้วยไฟฟ้าของผู้ป่วย คำถามเกี่ยวกับผลข้างเคียงที่ได้รับจากการรักษาด้วยไฟฟ้า การกลับมารักษาและความรู้สึกต่อบุคลากร สภาพแวดล้อมในโรงพยาบาล และความกลัวการได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้าแบบเฉพาะด้าน (ดูภาคผนวก ข.) ทั้งนี้ข้อคำถามที่เกี่ยวกับเจตคติ มีจำนวน 19 ข้อ ซึ่งวัดโดยใช้ลิเคิร์ท สเกล (likert scale)⁽⁶⁶⁾ มี 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยในข้อคำถามทางบวก จะมีคะแนนเจตคติเท่ากับ 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ ส่วนในข้อคำถามทางลบ จะมีคะแนนเจตคติเท่ากับ 1, 2, 3, 4 และ 5 ตามลำดับ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 เพื่อสัมภาษณ์เจตคติต่อการรักษาด้วยไฟฟ้าของผู้ป่วยจิตเภทก่อนได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้า ประกอบด้วยข้อมูลส่วนตัว คำถามเกี่ยวกับความเต็มใจของผู้ป่วยและความพอใจของญาติในการรับการรักษาด้วยไฟฟ้าของผู้ป่วย และคำถามเกี่ยวกับเจตคติต่อการรักษาด้วยไฟฟ้า

ชุดที่ 2 เพื่อสัมภาษณ์เจตคติของผู้ป่วยจิตเภทหลังได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้า และชุดที่ 3 เพื่อสัมภาษณ์เจตคติของผู้ป่วยจิตเภทหลังได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้าไปแล้ว 6 อาทิตย์ ทั้ง 2 ชุด ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับเจตคติต่อการรักษาด้วยไฟฟ้า ผลข้างเคียงในขณะนั้น คำถามเกี่ยวกับการกลับมารับการรักษาด้วยไฟฟ้าอีกถ้าจำเป็น ความรู้สึกต่อบุคลากรในโรงพยาบาล และสถานที่ในโรงพยาบาล และความกลัวเฉพาะด้านเกี่ยวกับการรักษาด้วยไฟฟ้า

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปใช้วัดเจตคติในผู้ป่วยจิตเภท ตามเกณฑ์คัดเข้าศึกษาทั้ง 2 โรงพยาบาล โดยวัดทั้งหมด 3 ครั้ง ได้แก่ ครั้งแรก วัดก่อนการได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้าไม่เกิน 1 วัน ครั้งที่ 2 วัดหลังได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้าแล้วภายใน 1-3 วัน และครั้งที่ 3 วัดหลังจากได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้าไปแล้ว 6 อาทิตย์ หรืออาจติดตามทางโทรศัพท์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด โดยก่อนการสัมภาษณ์ครั้งแรกผู้วิจัยจะอธิบายวิธีการรักษาด้วยไฟฟ้าให้ผู้ป่วยทุกคน ขึ้นอยู่กับชนิดของการรักษาด้วยไฟฟ้าที่ผู้ป่วยจะได้รับ (คำอธิบาย ดูภาคผนวก ข.)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรม SPSS/pc⁺ (Statistical Package of Social Sciences) ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยวิธีการทางสถิติดังนี้⁽⁸⁷⁾

1. ใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายลักษณะข้อมูล
2. ใช้ t - test ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเจตคติของ 2 กลุ่ม
3. ใช้ F - test ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเจตคติของ 3 กลุ่มขึ้นไป
4. หาค่าความสัมพันธ์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Moment Correlation Coefficient)

เนื้อหาของคำถาม(ดูภาคผนวก ข.) ที่เกี่ยวกับเจตคติวัดแบบประมาณค่า มี 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ประกอบด้วยคำถาม 19 ข้อ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้เกี่ยวกับการรักษาด้วยไฟฟ้า ได้แก่ ข้อคำถามที่ 3, 14, 17 และ 18
2. ด้านความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการรักษาด้วยไฟฟ้า ได้แก่ ข้อคำถามที่ 8, 9, 10 และ 11
3. ด้านผลการรักษาของการรักษาด้วยไฟฟ้า ได้แก่ ข้อคำถามที่ 2, 15 และ 16
4. ด้านความกลัวเกี่ยวกับการรักษาด้วยไฟฟ้า ได้แก่ ข้อคำถามที่ 5, 6 และ 19
5. ด้านความปลอดภัยของการรักษาด้วยไฟฟ้า ได้แก่ ข้อคำถามที่ 4 และ 7
6. ข้อคำถามที่ไม่จัดอยู่ในด้านใด ๆ ได้แก่ ข้อ 13, 1 และ 12

ค่าของเจตคติคำนวณโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนเจตคติ กำหนดค่าระดับคะแนนดังนี้

ระดับคะแนน	ระดับเจตคติ
4.50 - 5.00	ดีมาก
3.50 - 4.49	ดี
2.50 - 3.39	ปานกลาง
1.50 - 2.49	ไม่ดี
1.00 - 1.49	ไม่ดีเลย

ส่วนค่าของผลข้างเคียงคำนวณโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนผลข้างเคียง กำหนดค่าระดับคะแนนดังนี้

ระดับคะแนน	ระดับผลข้างเคียง
3.50 - 4.00	มาก
2.50 - 3.49	ปานกลาง
1.50 - 2.49	น้อย
1.00 - 1.49	น้อยมาก

ส่วนค่าของความกลัวเฉพาะด้านคำนวณโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความกลัวเฉพาะด้าน กำหนดค่าระดับคะแนนดังนี้

ระดับคะแนน	ระดับความกลัวเฉพาะด้าน
3.50 - 4.00	มาก
2.50 - 3.49	ปานกลาง
1.50 - 2.49	น้อย
1.00 - 1.49	น้อยมาก